

BITVA O BERLÍN

Bitva o Berlín, poslední mohutný úder, který zasadila Sovětská armáda německému fašismu, vyrostla ze všech předchozích vítězství sovětských vojsk. Sovětští bojovníci si osvojili ve všech dřívějších bitvách mistrné ovládání zbraní a prokázali znovu v této bitvě odvahou a hrdinstvím oddanou lásku k vlasti a k jejímu společenskému zřízení a nesmiřitelnou nenávist k nepříteli. Sovětští velitelé všech stupňů v nepřehledném počtu bitev a bojů neustále zdokonalovali své vojenské umění. Dovedli nejen spolehlivě připravovat bitvy, ale soustavně a úspěšně drtit sverepého nepřítele, ať se vyskytl kdekoli. Bojová zdatnost a tvůrčí schopnosti Sovětské armády se ukázaly v bitvě o Berlín v plném rozsahu. Sovětští bojovníci bez pomoci západních mocností touto bitvou přinutili fašistické Německo ke kapitulaci. Nebezpečí zotročení evropských národů německým fašismem bylo odvráceno především zásluhou sovětského lidu.

Deset drtivých úderů provedených r. 1944, sovětská zimní bitva počátkem r. 1945 mezi Baltským mořem a Karpatami a dalekosáhlá vítězství Sovětské armády na Slovensku, v Maďarsku i dále na jih zcela změnila strategickou situaci ve prospěch Sovětského svazu a vytvořily podmínky pro konečné rozdrčení nepřítele. Komunistická strana Sovětského svazu, vedená J. V. Stalinem, dávala po celou válku všechny své síly a schopnosti k dokonalému rozvinutí hospodářského, morálního i vojenského potenciálu potřebného k vítězství. Obětavou prací sovětského lidu, který dal všechno své úsilí do služeb vlasti, byla zaručena úplná převaha v poměru sil a prostředků. Výzbroj a technické vybavení Sovětské armády dosáhly začátkem roku 1945 nejvyššího stupně po celou dobu války. Sovětská armáda vyrostla v nejmohutnější, mravně nejsilnější a nejlépe vyzbrojenou armádu světa.

Sovětská armáda rovněž vedená bolševickou stranou a silná předchozími úspěchy plnila i poslední úkoly s bezměrným hrdinstvím a obětavostí, překonávajíc veliké, ale poslední obtíže končícího zápasu s nepřítelem, ať je kladl zuřivý odpor fašistických vojsk, zesílený mohutnou, do veliké hloubky vybudovanou obranou, obtížný terén s přemnoha jezery, řekami, lesy a osadami, nebo veliké opevněné město. Všechny těžkosti překonala Sovětská armáda výtečnou organizovaností, mistrným plánováním, rozhodnými údery a neochvějnou vůlí osvobodit svět od nebezpečí německého fašismu.

Fašistické Německo bylo ve zcela jiném postavení. Deseti drtivými údery ztratilo 136 divísi. Za zimních bitev r. 1944/45 byla rozdrčena velká uskupení německých fašistických vojsk v Polsku, ve Východních Prusích, ve Východních Pomořanech, na Slovensku a v Maďarsku. V roce 1945 nemělo již žádných oficiálních spojenců a vyhnáno z většiny okupovaných zemí pozbylo velkých zdrojů surovin, důležitých ve vedení války, pozbylo i pracovních sil a výrobních možností v těchto zemích. Vojenský potenciál Německa se velmi snížil, fašistická říše se octlá v izolaci a stála před záhubou.

Celou hloubku porážky, kterou utrpěla fašistická říše v dosavadním průběhu války se Sovětským svazem, ukázaly nenahraditelné ztráty na

silách a prostředcích, ztráty nejdůležitějších zdrojů surovin a potravin, mobilisace provedená až po krajní hranice lidských a materiálních možností. Ale německá fašistická armáda pokračovala v zuřivém odporu. Hitlerovská vláda i německé velení se snažilo co nejdéle prodloužit válku, přesvědčit americké a britské vládnoucí kruhy o nutnosti uzavřít zvláštní mír. Ale i tuto možnost rozdrtily vojenské a politické úspěchy Sovětského svazu.

Do 15. dubna r. 1945 dosáhla Sovětská armáda všeobecně této čáry: řeka Odra od Baltského moře na jih, řeka Lužická Nisa až po Pieňsk (Penzig), předhoří Jizerských hor, Krkonoš a Jeseníků na čáře Lwówek (Löwenberg), Jawor (Jauer) až po Krnov, dále Biala, Turčanský Martin, Trenčín, Břeclav, Vídeň, Vídeňské Nové Město, Fürstenfeld, Varaždin a tam odtud na jihovýchod podél řeky Drávy.

Německé vrchní velitelství využívající pasivního postoje vlád Spojených států amerických a Velké Británie a váhavého postupu vojsk západních mocností trvale oslabovalo své západní bojiště, přesunovalo odtud vyšší svazky na sovětsko-německou frontu a všemožně upevňovalo přístupy k Berlínu. Počátkem dubna r. 1945 byl tento poměr sil mezi východní a západní frontou:

Fronta	Německé divise				Celkem	Poměr mezi východní a západní frontou
	pěší	obrněné	motorisované	nově postavené		
Východní	143	30	12	20	205	
Západní	45	4	3	—	52	
Celkem	188	34	15	20	257	4 : 1

Německé divise na západní frontě tvořily oslabené svazky, které prošly těžkými boji na východním bojišti a byly doplněny podřadnými silami na 50 až 60% organizačně stanovených počtů. Je zřejmé, že skvělá vítězství Sovětské armády podstatně změnila strategickou situaci také na západě. Slabý odpor a mnohde i bojová nečinnost německé fašistické armády na západní frontě zřejmě ukazovala, že německé vrchní velitelství uvolňovalo americké a britské armádě cestu na Berlín. Přesto však si počínalo velení vojsk západních mocností velmi váhavě, plně vůli svých vlád, které usilovaly o prodloužení války a o oslabení sovětské moci. Západní spojenecká vojska, která měla velikou převahu sil a prostředků, postupovala zvolna a nerozhodně. Nepočítala s tím, že Sovětský svaz ukončí válku tak energicky. Avšak v prvních měsících r. 1945 bylo zřejmé, že Sovětská armáda je sama s to rychle rozdrtit fašismus v celém Německu a dobýt Berlín. Proto obnovila v březnu r. 1945 útočné operace, využívající toho, že německé hlavní síly byly přesunuty na sovětsko-německou frontu. Americké a britské armády postoupily přes Rýn a bez vážného odporu dosáhly čáry Breda, Oberhausenn, východně od Bonnu, Strassburg, západně od Basileje.

Vedoucí kruhy USA a Velké Britannie se již v této době snažily předstihnout sovětská vojska v obsazení Berlína a nedopustit, aby Sovětská armáda pronikla hluboko do Německa. Proto americké velení přesunulo 9. a 1. americkou armádu na berlínský směr. Proto také podle zvláštní tajné instrukce britského ministerského předsedy Winstona Churchilla měla být utvořena z části britského vojska zvláštní rychlá skupina, která měla proniknout do Berlína. Tento úkol měl být zesílen silnými vzdušnými výsadky. Americko-britské velení vydalo také rozkazy velitelům armád, aby vrhli všechny rychlé síly na Berlín a na Drážďany. Ale všechny tyto plány ztroskotaly na energické, důsledné a rychlé činnosti Sovětské armády, rozhodnuté dobýt Berlína co nejrychleji a dorazit německý fašismus. Tak byla dne 16. dubna 1945 zahájena bitva o Berlín, v které vítězná Sovětská armáda ve třidvaceti dnech rozdrtila německý fašismus.

Vojenská situace před bitvou o Berlín.

Uskupení sovětských vojsk

Bitvu o Berlín svedly tři sovětské fronty. Byl to 2. běloruský front (velitel maršál Sovětského svazu Rokossowsky), 1. běloruský front (velitel maršál Sovětského svazu Žukov), 1. ukrajinský front (velitel maršál Sovětského svazu Koněv).

Vojska 2. běloruského frontu v bitvě o Východní Prusy dosáhla v prostoru Gdynia, Gdaňsk pobřeží Baltského moře a dokončila do 31. března r. 1945 bitvu ve Východních Pomořanech. Postoupila za nepřetržitých a těžkých bojů na 300 km hluboko a dosáhla pobřeží Štětínského zálivu a pravého břehu řeky Odry od jejího ústí až po město Schwedt (mimo) v délce asi 80 km. Část sil ponechal 2. běloruský front v prostoru Gdynia, Gdaňsk, aby zničila obklíčeného nepřítele v těchto městech.

Vojska 1. běloruského frontu dokončila současně s vojsky 2. běloruského frontu bitvu ve Východních Pomořanech a postoupila na řeku Odru od města Schwedt dále na jih po ústí řeky Lužické Nisy a podél této řeky až po osadu Schenkendorf v délce asi 160 km. V bojích na levém břehu Odry vytvořila dvě předmostí v prostoru Golzow a Lebus, která později rozšířila v jedno 20 km široké a 7 km hluboké předmostí operačního významu. Vojska tohoto frontu byla vzdálena od Berlína již jen 60 km.

Vojska 1. ukrajinského frontu postoupila na řeku Lužickou Nisu od Schenkendorfu až Pieňsk (Penzig) a na severní předhoří Krkonoš a Jeseníků až po Krnov. Byla rozmístěna v pásmu širokém asi 350 km. Do bitvy o Berlín zasáhl 1. ukrajinský front jen svým pravým křídlem. Proto musel přeskupit své hlavní síly z prostoru Opole (Opeln) na své pravé křídlo.

Uskupení německých fašistických vojsk

Německé vrchní velitelství soustředilo proti Sovětské armádě všechny své síly, které mohlo shromáždit. Obrana na strategickém směru Kostrzyn, Berlín byla úkolem skupiny armád Visla (generál Heinrici), složené z 3. tankové a 9. armády. Byla v obraně od pobřeží Baltského moře až po ústí Lužické Nisy do Odry.

Od ústí Lužické Nisy dále na jih a jihovýchod byla v obraně skupina armád „Střed“ (generál Schörner), kterou tvořila 4. tanková armáda a 17. armáda. Německé vrchní velitelství zasadilo do boje také vojenské školy a akademie, letce a námořníky bojující s pěchotou a různé fašistické organizace ve snaze zabránit stůj co stůj tomu, aby se Sovětská armáda zmocnila Berlína. Obě skupiny armád měly se zálohami asi $\frac{3}{4}$ milionů mužů. Na počátku útoku sovětských vojsk byly použité německé síly a prostředky rozděleny takto:

Proti 2. BF	74 000 mužů	476 minometů	835 děl	128 tanků a samohybných děl
Proti 1. BF	414 000 mužů	1825 minometů	3338 děl	865 tanků a samohybných děl
Proti 1. UF	270 000 mužů	1390 minometů	2560 děl	536 tanků a samohybných děl
Celkem	758 000 mužů	3691 minometů	6733 děl	1529 tanků a samohybných děl

Největší počet sil a prostředků použilo německé velení v úseku od Oderbergu (ústí staré Odry do Odry) až k Frankfurtu nad Odrou. Na tomto úseku širokém asi 70 km se bránilo v prvním sledu osm pěších divisí, bylo tedy dosaženo operační hustoty jedné pěší divise na 8,75 km. Průměrná hustota hlavní činila asi 40 až 50 hlavní na 1 km. Nejvíce jich bylo ovšem soustředěno proti 1. běloruskému frontu, kam Němci položili hlavní odpor.

Přece však nepřítel nedosahoval mohutností výzbroje a techniky Sovětské armády. Naprostou převahu sovětských vojsk ukazuje poměr sovětských a německých prostředků před zahájením sovětského útoku.

Prostředky	Sovětské	Německé	Poměr
Děla a minomety	41 000	10 424	3,9 : 1
Tanky a samohybná děla	6 300	1 529	4,1 : 1
Letadla	8 400	1 500	5,6 : 1

Z poměru sovětských a německých prostředků je zřejmo, že sovětská převaha byla naprostá nejen na směrech hlavních úderů jednotlivých frontů, ale i v celé šířce fronty. Číselnou převahu zvyšovala i převaha kvalitativní. Jasně se tu projevily klady a přednosti socialistického státního zřízení a z nich plynoucí láska sovětského pracujícího lidu k vlasti, který dal své armádě vše, co potřebovala k vítězství.

Vojensko-geografická charakteristika bojiště

Obrana německých fašistických vojsk velmi účinně využívala tvárnosti terénu, v kterém byla bitva svedena. Bojiště ohraničuje na východě řeka Odra a Lužická Nisa, na severu Baltské moře, na západě Labe a na jihu Krušné hory a severní výběžky Jizerských hor. Bylo posledním prostorem, v němž mohla německá vojska ještě klást vážný odpor. Jeho význam byl zvýšen tím, že na rozhodujícím strategickém směru leželo hlavní město fašistické říše, Berlín, jedno z největších světových měst.

Bojiště tvoří mírně zvlněný terén, který se zvolna a postupně zdvihá od moře na jih do výše 100 m až 150 m. Zvlnění terénu není překážkou pro bojovou činnost všech druhů vojsk. Jen v jižní části bojiště je terén kopcovitý, přechází v pásma zalesněných Krušných a Jizerských hor, která ztěžují činnost tankových jednotek.

Na berlínském směru jsou Seelowské výšiny, které se táhnou podél levého břehu staré Odry od Eberswalde až po Frankfurt nad Odrou zdviha se do výše od 50 do 130 m přímo z roviny. Tím umožňovaly německým vojskům velmi dobré pozorování a organizaci palby. Sklon jejich svahů činí až 40°. Proto jich německá obrana vydatně využila.

Bojištěm protékají velmi četné řeky většinou ve směru od jihu na sever, tedy kolmo na směr Kostrzyn, Berlín. Prostor je protkán mnoha průplavy. Rozkládají se tu stovky jezer, z kterých mnohá dosahují délky několika kilometrů. Značné plochy, zvláště ve střední a jižní části bojiště, pokrývají rozsáhlé a souvislé lesy s řekami, jezery a bažinami.

Nejmocnějším vodním tokem je řeka Odra široká 200 až 300 m a hluboká 2 až 3 m. Od ústí řeky Lužické Nisy tvoří údolí široké několik kilometrů. Toto údolí se rozšiřuje v prostoru Kostrzyn, Oderberg v délce 50 km až na 20 km a řeka Odra tu tvoří dva toky, Odru a Starou Odru. Právě tento k přechodu velmi obtížný prostor lemují na západním okraji Seelowské svahy. Od Oderbergu na sever až k ústí Odry do moře se údolí zužuje na 3 až 6 km, tvoří je Východní a Západní Odra a prostor mezi nimi zcela vyplňují menší přítoky, mnohá říční ramena, průplavy a bažiny. Řeka byla velmi vážnou překážkou pro 1. a 2. běloruský front.

Řeka Spréva je 100 až 250 m široká a 2 m hluboká. Protéká jižní částí bojiště až po Berlín, kde ústí do Havoly. V Berlíně má vybudovaná nábřeží. Tvořila vážnou překážku a německá obrana jí využila.

Řeka Lužická Nisa byla užší; dosahovala šířky jen asi 40 až 50 m a hloubky 2 m. Tvořila údolí široké asi 400 m s měkkým rašelinovým dnem, takže bylo třeba místy bahnitý terén vyztuzit, zvláště pro přechod tanků. Západní břeh řeky byl rozerván, sesut a tvořil mnoho skrytých míst, takže v útoku omezoval pozorování i palbu.

Komunikační síť na bojišti byla hustá. Na 100 km² bylo průměrně 12 km železničních tratí, při čemž bylo až 40% železnic dvoukolejných a tříkolejných. Železnice s četnými silnicemi a průplavy zabezpečovaly německému velení možnost přesunu vojsk a materiálu všemi směry. Při ústupu provedla německá vojska rozsáhlá ničení komunikační sítě, zvláště pokud šlo o mosty a přejezdy.

Celé bojiště bylo hustě osídleno. Nepřítel využil v celém prostoru a zvláště na komunikacích mnoha měst i vesnic s kamennými a cihlovými

stavbami k vybudování hluboké obrany mezi Odrou a Berlínem a důkladně opevnil i hlavní město.

Berlín se rozkládá na ploše 880 km² a měl 4,3 milionů obyvatel. Leží v písečné, velmi porostlé rovině, bohaté na vodní plochy. Protéká jím řeka Spréva a Havola a několik průplavů s vysokými kamennými hrázemi, z nichž vytvořila německá fašistická vojska vážné překážky. Také objekty okružní a podzemní dráhy zapojila do obrany města. Rovněž byly opevněny četné továrny, domovní bloky, ba i jednotlivé budovy.

Lze tedy uzavřít, že terén byl pro obranu velmi výhodný, neboť obrana mohla využít a také využila velkých vodních toků i menších řek, četných průplavů, osad a rozsáhlých lesů. Pásma obrany se táhla podél Odry, Lužické Nisy a Sprévy, podél průplavů a jezer. Rovněž početná sídliště upravená pro kruhovou obranu zesilovala její odolnost. Město Berlín změnila fašistická vojska v pevnost.

Nejobtížnějším prostorem pro postup do hloubky byla zalesněná a jezernatá krajina na východ a jihovýchod od Berlína; tedy prostor Berlín, Zossen, Chotěbuz (Cottbus), Frankfurt nad Odrou, Kostrzyn.

Charakteristika obrany německých vojsk

Německé vrchní velitelství položilo hlavní odpor do prostoru mezi Odrou a Berlín, a to hlavně na směru Kostrzyn, Berlín, který byl nejkratší a nejnebezpečnější. Obranu v celé hloubce lze rozdělit do dvou částí. První z nich byl odersko-nisský obranný systém, druhou pak hluboce učeněná obrana berlínského prostoru.

Odersko-nisský obranný systém se skládal ze tří pásem obrany od Odry do hloubky až 40 km. Jednotlivá pásma obrany byla zesílena množstvím protipěchotních a protitankových zátarasů. Zdymadla a propusti na řekách umožňovaly Němcům zatopit některé prostory. Všechna tři pásma byla obsazena vojsky.

První pásmo obrany bylo vybudováno na levém břehu Odry a Lužické Nisy všeobecně na čáře Ziegenort, Štětín (Szczecin), Schwedt, Oderberg, Frankfurt n. O., Gubin (Guben), Forst, Rothenburg. Mělo tři obranná postavení složená ze dvou až tří souvislých zákopů. Celková hloubka byla až do 10 km. Všechny osady v tomto pásmu byly připraveny ke kruhové obraně.

Druhé pásmo obrany bylo vybudováno místy 6 km, místy 10 až 20 km od předního okraje prvního pásma obrany. Táhl se na levém břehu řeky Randow a dále na jih na čáře Angermünde, Bad Freienwalde, Mühlrose, Peitz, Zhořelec (Görlitz). Mělo dvě až tři obranná postavení v celkové hloubce do 5 km. V tomto pásmu byly nejlépe opevněny Seelowské výšiny; tento prostor pokládali Němci za klíčové postavení celého odersko-niského obranného systému, a proto druhé pásmo bylo hlavním pásmem německé obrany.

Třetí pásmo obrany zřídili Němci 20 až 40 km hluboko od prvního pásma obrany na čáře Eberswalde, Buckow, Fürstenwalde, Beeskow, Chotěbuz, Spremberg. Skládalo se ze dvou až tří obranných postavení a v době zahájení sovětského útoku nebylo ještě zcela vybudováno.

Všechna tři pásma obrany byla na berlínském směru spojena příčným postavením na čáře Neu-Lewin, Altfriedland, Buckow.

K dokreslení odersko-niského obranného systému třeba zdůraznit, že tu nešlo jen o polní opevnění. Obranný systém byl místy zesílen stálými pevnostmi vybudovanými již dříve s podzemními úkryty, sklady a jinými zařízeními.

Rovněž berlínský prostor byl mohutně opevněn. Obranu Berlína usnadňovala i jeho velká rozloha, neboť město měří od východu k západu 45 km a od severu k jihu 30 km.

Kolem Berlína i v městě samém byla zřízena tři pásma obrany. Bylo to vnější pásmo obrany všeobecně na čáře Biesenthal, Kagel, Königs-Wusterhausen, Trebbin, Ketzin, Borgsdorf. Vnitřní pásmo obrany probíhalo na čáře Buch, Eiche, Bohnsdorf, Teltow, Spandau, Schildow. Obě pásma měla po dvou obranných postaveních. K obraně byly připraveny i všechny osady, a to jak v pásmech obrany, tak i mezi nimi.

Třetí pásmo obrany zahrnovalo vnitřní Berlín. K obraně byla připravena velká nádraží, více než sto továren, množství domovních bloků a pevných budov, řeky, průplavy, podzemní dráha a jiné stavby. Město bylo rozděleno na devět obranných úseků. Ulice byly zabarikádovány a přehrazeny minovými poli. Ve vlastním městě bylo zřízeno více než 400 železobetonových objektů.

Na jih od Berlína bylo vybudováno obranné pásmo, které se táhlo na čáře Königs-Wusterhausen, Wendisch-Buchholz, Lübben, Chotěbuz. Využívalo všech přírodních překážek, které tu tvořila zvláště četná jezera a lesy. Plnilo funkci příčného postavení mezi vnějším pásmem obrany Berlína a třetím pásmem obrany odersko-niského obranného systému. V tomto prostoru byl umístěn německý generální štáb.

V celku lze uzavřít, že německá vojska s civilním obyvatelstvem vybuďovala na strategickém směru Kostrzyn, Berlín mohutnou obranu v celkové hloubce asi 100 km. V obraně využila v plné míře výhod terénu. Německé vrchní velitelství bylo přesvědčeno o tom, že Sovětská armáda obranou nepronikne. Ale sovětské hlavní velitelství předvíдалo obtíže bitvy a provedlo všechna opatření k jejímu vítěznému průběhu a ukončení.

Plán hlavního velitelství Sovětské armády na rozdrčení nepřítele a dobytí Berlína

Po deseti drtivých úderech stanovil nejvyšší velitel maršál Sovětského svazu J. V. Stalin ve svém projevu dne 6. listopadu r. 1944 Sovětské armádě a lidu konečný úkol: Dokončit porážku německých fašistických vojsk a vztyčit nad Berlínem rudý prapor vítězství. Politický a strategický cíl poslední bitvy záležel tedy v rozdrčení hitlerovského fašismu a v přinucení Německa k bezpodmínečné kapitulaci.

Plán bitvy o Berlín byl pečlivě promyšlen a vypracován sovětským hlavním velitelstvím. Byl velmi jasný a účelný.

Zámyslem bylo

- prolomit nepřátelskou obranu v několika směrech, obchvátit hlavní německé síly mezi Odrou a Berlínem i v městě samém, obklíčit je, a tím izolovat hlavní německé síly od ostatní fronty;
- obklíčené německé síly rozdělit vstřícnými údery vnitřních boků útočících vojsk ve dvě části, a tak si usnadnit jejich zničení;
- zničení obklíčených sil zabezpečit proti vnější pomoci rychlým proniknutím k Labi a dosáhnout této řeky na široké frontě.

Tuto obrannou bitvu prováděly tři fronty: 1. běloruský front, 1. ukrajinský front a 2. běloruský front, kterým byly stanoveny tyto úkoly:

1. běloruský front měl za úkol hlavním úderným uskupením útočit na směr Kostrzyn, Berlín, rozdělit nepřátelské síly na východ od města a pokračovat v úderu na Berlín. Vojsky pravého boku měl jednak provést obchvat Berlína ze severu a severovýchodu a postoupit do prostoru Nauen, Postupim, jednak postupem na západ zabezpečit obchvat Berlína od severu. Levým bokem úderného uskupení měl tento front proniknout do prostoru Bohnsdorf, spojit se tam s vojsky 1. ukrajinského frontu a tím rozdělit německé síly ve dvě části.

1. ukrajinský front měl vojsky pravého boku obchvátit Berlín z jihu, postoupit do prostoru Postupim, spojit se s vojsky 1. běloruského frontu a uzavřít obklíčení hlavních německých sil v berlínském prostoru; částí sil pravého boku měl úderem do prostoru Bohnsdorf dokončit rozdělení obklíčeného uskupení ve dvě části. Levý bok úderného uskupení měl rozvinout úder na západ a severozápad a za 10 až 12 dní dosáhnout Labe.

2. běloruský front měl útokem z prostoru Štětín, Schwedt ve všeobecném směru na Rostock rozbít německou 3. tankovou armádu a zabezpečit útočnou operaci 1. běloruského frontu.

Plán bitvy rozděloval dosažení strategického cíle ve tři důležité operační úkoly:

1. Obklíčit poslední mohutné nepřátelské uskupení a rozdělit je ve dvě oddělené části a tím vytvořit příznivé podmínky pro jejich zničení.

2. Zničit oddělená obklíčená uskupení a dobýt Berlína.

3. Zlikvidovat německou obranu v celé hloubce a dosáhnout Labe na široké frontě.

Pro splnění úkolů se rozhodli velitelé frontů takto:

Velitel 1. běloruského frontu vedl hlavní úder ve směru Seelow, Berlín. Byl to současně hlavní úder celé skupiny frontů. Armádami pravého boku připravil obchvat Berlína. Levým bokem útočilo úderné uskupení ve směru Lebus, Fürstenwalde do prostoru Bohnsdorf. Vojska na pravém boku měla postupem ve směru Eberswalde, Neuruppin připravit zabezpečení obchvatu Berlína.

Velitel 1. ukrajinského frontu vedl hlavní úder pravým bokem ve směru Forst, Chotěbuz, Beelitz. Část sil měla útočit po proniknutí do hloubky německé obrany ve směru Bohnsdorf. Pomocný úder byl veden ve směru Rothenburg, Drážďany s úkolem zabezpečit hlavní údernou skupinu z jihu.

Velitel 2. běloruského frontu vedl hlavní úder levým bokem ve směru Gryfino, Neustrelitz, Rostock s cílem zničit 3. tankovou armádu nepřítele a zabezpečit obklíčení a zničení berlínského uskupení.

Bitva o Berlín probíhala podle plánu. Nedošlo k žádným vážným změnám, neboť sovětské hlavní velitelství bitvu všestranně zabezpečilo. Na směrech hlavních úderů měla sovětská vojska rozhodující převahu, která byla ještě zvýšena tím, že velitelé 1. ukrajinského frontu a 2. běloruského frontu vedli hlavní údery boky sousedícími s 1. běloruským frontem. Tím bylo dosaženo soustředěného úsilí všech tří frontů.

Příprava bitvy

Před útokem sovětských frontů předcházela pečlivá bojová i politická příprava.

V bojové přípravě se upřela zvláštní pozornost na organizaci součinnosti, na přechod vodních toků a nácvik boje v osadách. Jednotky i útvary provedly bojová cvičení spojená s polní střelbou. Velitelství i štáby frontů, armád, sborů, divisí a pluků provedly velitelsko-štábní cvičení podle plánu příští bitvy. Tu se kladl důraz na projednání všech otázek spojených s průlomem předem připravené a hluboké nepřátelské obrany.

Velká a odpovědná práce spočívala v přípravném období na ženijním a spojovacím vojsku a na týlu. U 1. běloruského frontu muselo ženijní vojsko udržet nepřetržitý styk mezi svazky na pravém břehu Odry a předmostím. Muselo zabezpečit přechod Odry i na jiných místech. Složitost provedení bitvy, její hloubka a rychlost si vyžadovaly plynulého a trvalého velení. To bylo úkolem spojovacího vojska a to jej úspěšně plnilo přes velké obtíže kladené obranou nepřítele a terénem. Orgány týlu byly povinny přesunout desítky tisíců tun munice, pohonných hmot, proviantu a jiného materiálu a plynule zásobovat rychle postupující vojska do velké hloubky. Přes velmi těžké komunikační poměry a jiné potíže provedly úspěšně tento obrovský úkol.

V politické přípravě vykonaly politické orgány a stranické i mládežnické organizace spolu s veliteli a štáby velikou práci. Objasňovaly historický význam bitvy, vážnost příštího boje proti zuřivě se bránícímu nepříteli, bojovaly proti podceňování nepřítele, uváděly znovu na paměť slavné bojové tradice Sovětské armády, která stála před dokončením olbřímího několikaletého úkolu, před konečným rozdrčením fašismu. Láskou k vlasti a jejímu zřízení, důvěrou ve stranu a vládu, vědomím všech předchozích úspěchů byl morální stav Sovětské armády velmi vysoký.

Byla tedy sovětská vojska všestranně připravena ukončit válku novým rozhodným vítězstvím.

Stručný průběh bitvy o Berlín

Tři sovětské fronty vedly bitvu o Berlín po třiadvacet dní. Tato krátká doba, v které byl nepřítel na hlavu poražen a donucen ke kapitulaci, ačkoli se velmi důkladně opevnil a úporně bránil, znovu prokazuje vysoké mistrovství sovětských bojovníků.

Bitvu o Berlín lze rozdělit ve tři období:

1. V prvním období od 16. dubna do 19. dubna prolomil 1. běloruský a 1. ukrajinský front celý odersko-niský obranný systém a postoupil do hloubky 30 až 40 km. 2. běloruský front provedl násilný přechod Východní Odry, postoupil nesmírně obtížným terénem mezi oběma dolními toky Odry a zaujal výchozí prostor k útoku hlavních sil k prolomení německé obrany na břehu Západní Odry a v hloubce.

Střední tempo útoku 10 km. Trvání čtyři dny.

2. V druhém období od 20. dubna do 25. dubna došlo k provedení manévru, kterým byly vojsky 1. běloruského a 1. ukrajinského frontu obklíčeny hlavní nepřátelské síly a rozděleny ve dvě uskupení.

V obklíčené uskupení berlínské a v uskupení obklíčené v prostoru Frankfurt n. O., Gubin, Wendisch Buchholz.

2. běloruský front provedl násilný přechod Západní Odry, prolomil nepřátelskou obranu a postoupil do hloubky 25 km.

Střední tempo útoku u 1. běloruského frontu 16 km, u 1. ukrajinského frontu 25 km. Trvání šest dní.

3. Ve třetím období od 26. dubna do 8. května byly odrazeny pokusy německých sil o vyjití z obklíčení a pokusy o vyproštění obklíčených zvenčí. Současně bylo provedeno rozdrčení obklíčených nepřátelských uskupení. Sovětská armáda dobyla Berlína a dosáhla na široké frontě řeky Labe a Eldy. 2. běloruský front rozdrtil německé síly v Západních Pomořanech. Trvání třináct dní.

Průběh bojů v prvním období

Před útokem sovětských vojsk předcházely rozsáhlé průzkumy provedené ve dnech 14. a 15. dubna. Získal velmi mnoho podrobných zpráv o způsobu německé obrany, o organizaci paleb a zátarasů. Sovětské jednotky prováděly průzkum v takovém rozsahu, že Němci pokládali průzkumné boje za zahájení útoku a přesunovali zálohy k prostorům zvláště četných průzkumných bojů.

2. běloruský front útočil v pásmu asi 50 km širokém, 1. běloruský front v pásmu asi 130 km širokém a 1. ukrajinský front v pásmu asi 60 km širokém. Uvážili-li se šířka všech útočných pásem dohromady, činila průměrná hustota asi 170 hlavni na jeden kilometr. 1. běloruský front zařadil do útoku 22 000 děl a minometů a 4000 tanků. Jen první den útoku provedlo sovětské letectvo celkem na 17 000 vzletů. Z těchto čísel je nejen zřejmá mohutnost sovětského útoku, ale i úkoly, které musel splnit týl.

Útok byl zahájen 16. dubna v noci. Vyrazení úderných uskupení předcházela krátká, ale mohutná dělostřelecká a letecká příprava, spuštěná ještě za tmy ve 03.00 hod. Ve 03.20 zahájily zteč pěší jednotky a tanky. V pásmu 1. běloruského frontu bylo v šířce 40 km použito dvou set světlometů v rozstupech po dvou stech metrech. Světlometry osvětlovaly cestu sovětské pěchotě a tankům a oslepovaly fašistické obránce, kteří byli jejich použitím zcela překvapeni. Útok velmi účinně podporovalo sovětské dělostřelectvo a letectvo.

V pásmu 1. běloruského frontu kladl nepřítel nejúpornější odpor na druhém pásmu obrany na Seelowských výšinách. Podél komunikace vedoucí osadou Seelow na západ umístil dvě stě děl pro přímou střelbu; z toho polovina byla děla ráže 88 mm a větší. K druhému pásmu obrany pronikla sovětská vojska již první den útoku a boje o Seelowské vrchy byly rozhodnuty 17. dubna dopoledne. O významu, který přikládalo německé velení Seelowským výšinám, svědčí skutečnost, že v bojích o ně použilo operačních záloh. Ke sklonku dne 17. dubna bylo prolomeno v celé hloubce i druhé pásmo obrany, před kterým zamýšlelo německé vrchní velitelství zastavit postup Sovětské armády. Dne 19. dubna prolomila vojska 1. běloruského frontu i třetí pásmo obrany a tím celý odersko-niský obranný systém. 1. běloruský front pronikl do hloubky 30 km v šířce asi 100 km.

Útok probíhal za velmi těžkých podmínek. Bylo třeba rozbíjet hluboce učenou obranu nepřítele a čelit mnoha protiztečím. V těchto podmínkách vzorně plnilo své úkoly sovětské dělostřelectvo, které razilo

cestu pěchotě a tankům. U 1. běloruského frontu bylo tankových svazků využito hned od 1. dne útoku. Bojovaly od vyrazení útoku až po prolomení nepřátelské obrany v součinnosti s ostatními druhy vojsk, zvláště s pěchotou, a měly veliký podíl na rychlém zneškodnění nepřítele.

Za bojů o odersko-niský obranný systém rozdrtila vojska 1. běloruského frontu jeden armádní a dva tankové sbory. Sedm německých divísí ztratilo až 50% svého počtu a devět divísí pozbylo více než 30% svého početního stavu a všechen materiál.

Současně s vojsky 1. běloruského frontu zahájil 16. dubna útok i 1. ukrajinský front. Jeho vojska prolomila německou obranu jižně od železnice Forst, Chotěbuz (Cottbus) a na směru Zhořelec, Budyšin (Bautzen). Ke sklonku dne 18. dubna prolomila všechna tři pásma obrany a postoupila o 30 až 40 km na západ.

Na počátku prvního období bojovaly tankové svazky 1. ukrajinského frontu v součinnosti s pěchotou. Na řece Sprévě však nečekaly na ženijní přepravu, nýbrž přebrodily řeku. Pokusy německých vojsk obnovit obranu zasazením záloh a zadržet útok 1. ukrajinského frontu na třetím pásmu obrany ztroskotaly pod prudkým útokem tankových a mechanizovaných sil. Na směru Forst, Chotěbuz (Cottbus) prolomil 1. ukrajinský front nepřátelskou obranu v šířce 30 km, na směru Zhořelec, Budyšin v šířce 20 km.

Vojska 2. běloruského frontu zasáhla do útoku později. Provedla dne 18. dubna násilný přechod Východní Odry a dobyla bažinatého terénu mezi Východní a Západní Odrou v šířce asi 30 km.

Výsledkem 1. období bylo prolomení odersko-niského obranného systému v útočném pásmu 1. běloruského frontu a 1. ukrajinského frontu v celé hloubce a v takové šířce, která zaručovala vojskům možnost plnit další úkoly.

Ze zvláštností bojů prvního období lze uvést, že 1. běloruský front zahájil útok za tmy, kdy byla spuštěna dělostřelecká a letecká příprava a provedeny i zteče. V této souvislosti použil i velkého množství světlometů v takové šířce, že není pro to období.

Pěchota i tanky byly podporovány palebným valem, který byl do hloubky 2 km trojitý a do hloubky 4 km dvojitý. U 1. ukrajinského frontu je překvapující použití dýmové clony v celkové šířce 240 km, tedy v šířce, v jaké nikdy předtím nebylo zadýmování použito.

Průběh bojů v druhém období

Také v druhém období, které následovalo bez přestávky po prvním období a bylo zahájeno 20. dubna, splnila vojska 1. běloruského a 1. ukrajinského frontu uložený úkol.

Obchvatný manévru 1. běloruský front vedl úder pravým křídlem. V obchvatném manévru vedeném ve všeobecném směru Bernau, Nauen postupovala nejrychleji vojska generála Perchoroviče a generála Kuzněcova a tanková vojska generála Bogdanova. Již dne 24. dubna pronikla do prostoru Nauen, Ketzin na západ od Berlína a obchvátla Berlín ze severu a severozápadu. Přímo na Berlín útočila vojska generála Čujkova s tankovými svazky generála Katukova všeobecně podél silnice Seelow, Berlín. Tato vojska prolomila již 20. dubna vnější pásmo obrany Berlína, den poté v některých místech i vnitřní pásmo obrany a vnikla do berlínských předměstí.

Také 1. ukrajinský front měl pronikavý úspěch. Po dokončení průlomu třetího pásma obrany odersko-niského obranného systému na řece Sprévě usměrnil velitel frontu tanková vojska maršála Rybalka a generála Leljušenka na severozápad. Tanková vojska maršála Rybalka vedla úder ve směru Chotěbuz (Cottbus), Zossen, Teltow, překonala 22. dubna úpornou německou obranu v zossenském pásmu obrany, dosáhla 23. dubna teltowského průplavu na jižním okraji Berlína a zahájila boje o město. Stejně úspěšně pronikala tanková vojska generála Leljušenka, útočící ve směru Spremberg, Luckenwalde, Ketzin. Část sil se zúčastnila boje o Berlín od jihu, část sil postoupila do 24. dubna do prostoru Postupim (Potsdam), Ketzin, a vešla tam 25. dubna ve styk s vojsky 1. běloruského frontu. Tím byla uzavřena fronta obkličující celé hlavní německé uskupení.

Rozdělení obklíčeného uskupení. Současně s operacemi vedoucími k obklíčení nepřítele byly provedeny úder y k jeho rozdělení. Vnitřní boky obou frontů dosáhly 24. dubna prostoru Bohnsdorf, Königs-Wusterhausen a jižněji a rozdělily obklíčené nepřátelské uskupení ve dvě části. Tedy i druhý úkol byl splněn ve velmi krátké době.

Zabezpečení obchvatného manévru. Vojska pravého boku 1. běloruského frontu postoupila do 25. dubna na finowský průplav, kde částí sil přešla do obrany s frontou na sever, částí sil pronikla na čáru Oranienburg, východně od Rathenow, Brandenburg, kde zabezpečila obklíčení Berlína od severozápadu a západu. Vojska 1. ukrajinského frontu postoupila do 24. až 27. dubna na čáru východně od Golzow, Wittenberg, Torgau a dále na Labe až k Drážďanům. Tím vytvořily jednotky 1. běloruského a 1. ukrajinského frontu již ve 2. období bitvy vnější frontu zabezpečující obklíčení Berlína do hloubky 40 až 100 km. Tím byly pohřbeny naděje amerického velení dobýt Berlína dříve než Sovětská armáda.

Manévr vojsk 1. běloruského frontu byl též spolehlivě zabezpečen útokem 2. běloruského frontu. Rozvíjeje úspěch bojů 1. období pokračoval v postupu na západ a severozápad a v prvních dnech května dosáhl Labe a řeky Eldy. Tím znemožnil silám německé 3. tankové armády uskupením v pásmu frontu protiúder ve prospěch obklíčeného berlínského uskupení.

Německá vojska v prostoru směru útoku sovětských frontů byla zcela zaujata obranou. Proto došlo jen k jednomu pokusu většího rozsahu rušit obklíčení Berlína od jihu. Z německé skupiny armád „Střed“ byla v prostoru jihovýchodně od Budyšin (Bautzen) utvořena skupina o dvou sborech složených ze dvou tankových a dvou pěších divisí, která vedla protiúder na vojska 1. ukrajinského frontu, postupující ve směru Rothenburg, Drážďany. Tento protiúder byl však 24. dubna zastaven a zanedlouho potom zlikvidován.

V druhém období je charakteristické, jak přesně byly operace plánovány, neboť v obchvatném manévru pronikla vojska obou frontů tentýž den (24. dubna) do plánovaného prostoru styku a druhý den se tu skutečně spojila. Při tom musela vojska 1. běloruského frontu svádět urputné boje a vojska 1. ukrajinského frontu musela nadto překonávat větší vzdálenosti. Průměrné tempo tankových svazků 2. běloruského frontu bylo asi 17 km, u 1. ukrajinského frontu 30 km.

Vojska všech tří frontů splnila úspěšně úkoly druhého období. Provedla mohutný a složitý manévr, kterým byly hlavní německé síly pevně a spolehlivě obklíčeny. Nastával třetí úkol — zničit obklíčené fašistické síly.

Průběh bojů ve třetím období

Třetí období navazující rovněž bez přestávky na druhé období tvoří zničení obklíčených německých uskupení, dobytí Berlína a přinucení fašistického Německa ke kapitulaci.

Zničit obklíčená německá uskupení bylo velmi obtížné, neboť tu šlo o velké a dobře vyzbrojené síly, které kladly houževnatý odpor, o boje ve velickém městě a v těžce prostupném terénu.

V berlínském uskupení bylo na 200 000 vojáků s více než 3000 děl a minomety a s více než 250 tanky a samohybnými děly. Uskupení obklíčené v prostoru Frankfurt n. O., Gubin, Wendisch Buchholz mělo rovněž přes 200 000 vojáků, na 2000 děl a přes 350 tanků a samohybných děl. Byla to v Německu poslední vojska schopná vážného boje. Proto usilovalo německé vrchní velitelství o jejich vyproštění. Tyto pokusy se rozvíjely již v druhém období.

Šlo tu především o vyproštění obklíčených sil 9. armády v prostoru Frankfurt n. O., Gubin, Wendisch Buchholz a poté i o záchranu Berlína údery, které měly provést ze severu záloha skupiny armád „Visla“ skupina generála Scheinera, z jihozápadu a z jihu německá 12. armáda a vyproštěné síly 9. armády. Tento plán byl nereálný, neboť nedbal převahy Sovětské armády, ale přitom byl i záměrný, protože oslaboval německou západní frontu proti Američanům. Úder skupiny generála Scheinera zmařil útok 2. běloruského frontu. Ale i jiné akce ztroskotaly. 12. armáda byla přímo na Hitlerův rozkaz přesunuta ze západní fronty do prostoru Golzow, Belzik bez ohledu na to, že tím byl na západě úplně odhalen střed fronty. Po svém přesunu měla provést úder ve směru Luckenwalde, kam měla současně udeřit i část obklíčených sil 9. armády. Ale úder 12. armády se nerozvinul. Byl zastaven a rozdrčen tankovými vojsky generála Leljušenko. Také vstřícný úder části 9. armády provedený 25. dubna do prostoru Halbe byl rozdrčen tankovými vojsky maršála Rybalka. Avšak 9. armáda provedla další pokus o vyjití z obklíčení. Část sil udeřila 29. dubna ve směru Halbe, Luckenwalde, pronikla do tohoto prostoru, ale byla tam zničena. K úderu skupiny generála Scheinera vůbec nedošlo, neboť jej zmařil úspěšný postup 2. běloruského frontu. Tedy všechny pokusy o vyproštění obklíčených uskupení ztroskotaly. Bylo rozdrčeno jak obklíčené uskupení na jihovýchod od Berlína, tak i v Berlíně samém.

Boje o Berlín

Německé fašistické vedení předpokládalo, že boje o Berlín potrvají dlouho a že západní vlády podají v této kritické situaci pomocnou ruku. Proto Hitler, skrytý spolu s Goebbelsem a fašistickým štábem v podzemním úkrytu říšského kancléřství, nařídil bránit Berlín do posledního muže. Velitelem obrany Berlína byl generál Weidling.

Německá vojska využila v obraně Berlína četných vodních překážek. Byla to řeka Spréva a Havola i průplavy (Schiffahrtskanal, Verbindungskanal, Teltowkanal). Opevnila okružní i podzemní dráhu. Připravila to-

várny a domovní bloky ke kruhové obraně, přeměnila pevné domy v opěrné body. Ulice byly přehrazeny barikádami stavěnými z kamenných zdí do výše 4 až 5 metrů, a o šířce 2 až 3 metry. Před barikádami i za nimi byly zátaras, zvláště minová pole a hluboké jámy přikryté silničním povrchem. Na křižovatkách, na náměstích, v sadech a na rozích ulic byly umístěny tanky v okopec a betonová palebná postavení dělostřelectva. Chráněné objekty byly obsazeny a velitelství mělo zálohy k zásahu na ohrožených místech. Ale všechna tato i jiná opatření nebyla s to zastavit vítězný postup Sovětské armády. Obklíčení Berlína ukončila sovětská vojska 25. dubna. Od tohoto dne vnikla do města se všech stran a boje v městě trvaly nepřetržitě ve dne v noci. Sovětské svazky, útvary i jednotky dobývaly část města po části, zužovaly frontu obklíčení a přenesly 27. dubna boj do středních částí města. Hlavní úder prováděly dva hluboké klíny, tvořené ze severu částmi 1. běloruského frontu, z jihu částmi 1. ukrajinského frontu. Ale i s jiných stran se probíjely do města jednotky obou frontů. Dne 28. dubna bylo obklíčené německé uskupení sevřeno v úzkém pruhu dlouhém 16 km a širokém do 5 km. Kromě toho se ještě porůznu bránily menší obklíčené nepřátelské skupiny. Samo hlavní uskupení nepřítele bylo rozraženo ve čtyři části. Nejúporněji se bránila skupina v prostoru Tiergarten, v němž byly vládní budovy. Situace byla kritická. Město bylo bez světla a bez vody, nemělo spojení ani rozhlasem. Zásobování města letadly selhalo, neboť sovětská vojska se zmocnila všech berlínských letišť a přistávání letadel na široké třídě Charlottenburgstrasse mařila palba sovětského dělostřelectva. Do 30. dubna bylo německé uskupení těsně sevřeno na malém prostoru sadu Tiergarten vojsky generála Kuzněcova ze severu a vojsky generála Čujkova z jihovýchodu. Posledním úkolem bylo rozdrtit i tuto obranu, zmocnit se budovy říšského sněmu a vztyčit na ní vítězný rudý prapor.

Říšský sněm byl vybudován pro kruhovou obranu. Masivní zdi budovy z kamenných kvádrů byly tak pevné, že odolávaly i palbě těžkého dělostřelectva. Všechna okna a dveře byly zazděny a ve zdích byly ponechány jenom střelny. Budova byla obehnaná zákopy spojenými s podzemním sklepením říšského sněmu a zátaras. Říšský sněm byl bráněn silnou, zvláště vybranou osádkou vyzbrojenou děly a minomety.

Dne 30. dubna v 05.00 hod. byla zahájena dělostřelecká příprava. Po ní došlo ke zteči. Ve 13.15 hod. vnikly do budovy prapory kapitána Neustrojeva, majora Davidova a nadporučíka Samsonova a v těžkých bojích ničily fašistické obránce, dobývaly poschodí za poschodím a místnost za místností. V čele slavných bojovníků praporu kapitána Neustrojeva byli výteční průzkumníci pluku plukovníka Zinčenko: Rus starší seržant Michal Jegorov a Gruzín seržant Milton Kantaria. Cestu ke kupoli říšského sněmu si razili granáty a samopaly. Ve 14.25 hod. vztyčili nad říšským sněmem rudý prapor. V podzemních místnostech říšského sněmu se bránili fašisté až do 2. května. Ještě po bojích bylo v říšském sněmu zajato 2500 vojáků.

Také v jiných částech města končily počátkem května boje. Německá 12. armáda, od které očekával Hitler záchranu, sváděla těžké obranné boje v prostoru Postupim a byla zničena. Části obklíčené 9. armády, kterým se podařilo vyjít z obklíčení, byly 30. dubna rozdrceny sovětskými vojsky. Ostatní obklíčené části této armády byly rovněž zničeny

soustředěnými údery. Za této beznadějně situace oznámilo fašistické vedení Hitlerovu sebevraždu a vyslalo do štábu generála Čujkova parlamentáře s prosbou zahájit jednání o příměří. Sovětské hlavní velitelství nabídku odmítlo a nařídilo bezpodmínečnou kapitulaci. Dne 2. května byl zlomen poslední odpor v městě a Berlín kapituloval. Jen tohoto dne se vzdalo 130 000 německých fašistických vojáků s generálem Weidlingem v čele. V celé bitvě o Berlín zajala Sovětská armáda 300 000 německých vojáků.

Obsazení Berlína a dosažení Labe Sovětskou armádou ukončilo bitvu o Berlín. Fašistické Německo bylo vynikajícím uměním sovětských vojsk a silou jejich zbraní sraženo na kolena. Admirál Dönitz, který převzal v posledních hodinách fašistického Německa nejvyšší moc a stal se vrchním velitelem německých branných sil, nabídl podle sovětské žádosti bezpodmínečnou kapitulaci, která nabyla platnosti 8. května a byla den na to ratifikována.

Poslední operace Sovětské armády

Kapitulace fašistického Německa se vztahovala na všechny složky branné moci. Ale vojska skupiny armád „Střed“, vedené polním maršálem Schörnerem, pokračovala v odporu. Tato skupina byla původně složena z německé 4. tankové armády a ze 17. armády. Ale postupně jí byly přidělovány i další armády, jak byly vývojem bojů zatlačovány na československé území. Lze mít za to, že počátkem května se generál Schörner stal velitelem všech vojsk, která bojovala na území republiky. Tím se stalo území naší vlasti prostorem posledního odporu německých fašistických armád s cílem podniknout poslední pokusy o rozštěpení spojeneckého tábora a zabránit konečnému osvobození Československa Sovětskou armádou. Tomu nasvědčují poslední politické události prováděné fašistickými okupanty a jejich pomahači v Československu.

Odpor, který mohla klást zesílená skupina armád „Střed“, mohl být velmi značný. Kromě silného letectva a protiletadlového dělostřelectva byly v Čechách nedotčené dva tankové svazky v prostoru Milovic a Benešova. Německé velení konalo přípravy k úporné obraně a pokračovalo v teroru proti českému lidu, který však naopak stupňoval své úsilí v boji proti okupantům, čerpaje sílu z úspěchu Sovětské armády nesoucí osvobození Československu.

V Praze vypuklo 5. května povstání ozbrojeného lidu. Situace v Praze, která měla německou posádku v síle asi 30 000 vojáků, stala se velmi vážnou, když německé velení stahovalo ku Praze silné pěší a tankové svazky. Ale pražský lid se hrdinně bránil německému náporu. Přesto však hrozilo nebezpečí, že odpor lidu bude zlomen a Praha zničena. Proto žádala Praha rozhlasem o pomoc v několika jazycích.

Nejrychlejší pomoc mohla poskytnout americká vojska, která vtáhla do Plzně osvobozené lidem již 6. května a mohla nejpozději příští den bez boje proniknout ku Praze. Avšak neučinila tak, ač neměla smluvních, ani vojenských překážek. Americké velení tedy vědomě a zámyslně připustilo fašistické řádění v Praze i v jejím okolí. Zcela jiný ohlas nalezla pražská výzva o pomoc v Sovětském svazu. Maršál J. V. Stalin, zpraven o volání Prahy o pomoc, nařídil veliteli 1. ukrajinského frontu maršálu Koněvovi, aby poskytl Praze pomoc.

Tankové armády maršála Rybalka a generála Leljušenka, které v bitvě o Berlín sváděly těžké boje, vyrazily ihned 6. května z prostoru Riesa, Grossenhein (asi 40 km severozápadně od Drážďan) směrem ku Praze. Německá 4. tanková armáda kladla postupu sovětských vojsk značný odpor. Již v prostoru na západ od Drážďan došlo k těžkým bojům, které byly ukončeny 8. května vítězstvím sovětských armád. Ty pak bez zastávky pokračovaly v postupu na Prahu.

Operace vedoucí k osvobození Prahy byla velmi složitá. Bojový pochod se střídal s boji v městech a osadách, přechody řek se střídaly s postupem zalesněnými porosty, ale nebylo překážky, která by zastavila sovětský postup. Tankové armády si probíjely cestu i přes pohraniční krušnohorský hřeben. Tu musely tankové svazky používat vedlejších cest a často se přesunovat i terénem, neboť nepřítel zničil nebo přehradil a bránil hlavní komunikace. Právě při přechodu Krušných hor ukázala sovětská tanková vojska mistrovství v boji i v ovládnutí bojové techniky. Poslední odpor před Prahou překonaly tankové armády na řece Ohři a již 9. května v ranních hodinách vnikla do Prahy tanková armáda maršála Rybalka ze severu a tanková armáda generála Leljušenka ze severozápadu. Téměř současně dorazily z jihovýchodu i tankové svazky generála Kravčenko od Brna. Praha byla osvobozena.

Sovětské osvoboditelé byli po celé cestě a zvláště v Praze uvítáni s upřímnou vděčností, s oddanou láskou a nadšením, neboť přinášeli život a svobodu po letech hrozného útisku.

Silné německé pěší a tankové svazky se pokoušely uniknout jihozápadním směrem, aby se dostaly co nejdříve k Američanům. Ale i tento jejich úmysl byl na mnoha místech zmařen sovětskými vojsky, která nepříteli vytrvale pronásledovala. Ve dnech od 9. do 13. května zajala Sovětská armáda na 700 000 německých vojáků.

Operacemi v Čechách byla ukončena v Evropě Veliká vlastenecká válka Sovětského svazu. Sovětská vojska dosáhla v závěrečných operacích všeobecné čáry Wisnar, Schwerin, Magdeburg, východně od Saské Kamenice, Karlových Varů, východně od Plzně, Štyrský Hradec. Hitlevský fašismus byl rozdrčen.

Den 9. května byl prohlášen Dnem vítězství.

Závěr

Pronásledováním německých fašistických vojsk od Stalingradu až do Berlína, dobytím Berlína a rozdrčením německé armády prokázala Sovětská armáda vrcholnou úroveň sovětského vojenského umění. Řada vítězství, kterých dobyla ve Veliké vlastenecké válce, byla výsledkem těsné součinnosti mezi Sovětskou armádou a sovětským lidem, který prokázal svoji lásku k branným silám a vlasti zvýšeným pracovním úsilím a hrdinstvím a tím vytvářel podmínky vítězné cesty sovětských vojsk.

Obrovskou práci pro vítězství vykonala Komunistická strana Sovětského svazu vedená J. V. Stalinem. Dovedla zdolat všechny obtíže a dovedla udržovat po celou válku neutuchající nadšení vojáků, dělníků i všeho pracujícího lidu. Komunisté a komsomolci byli příkladem v hrdinství a obětavosti, kterou prokázali nejen na nejobtížnějších místech fronty, ale i při nejtěžších úkolech v zápolí.

Řídící složkou v přípravě i provedení bitev bylo hlavní velitelství Sovětské armády, které podle strategického plánu připravovalo bitvu za bitvou až ke konečnému vítězství.

V této činnosti si získal nesmírné zásluhy i nejvyšší velitel branných sil J. V. Stalin, jehož vynikající práci a starostlivost ocenil všechen sovětský lid. Presidium Nejvyššího sovětu SSSR vyznamenalo J. V. Stalina dne 26. června r. 1945 druhým Řádem vítězství a současně mu udělilo titul hrdiny Sovětského svazu a 28. června r. 1945 nejvyšší hodnost generalissima Sovětského svazu.

Sovětský socialistický stát zvítězil v obrovském zápase s nepřítelem pokroku, demokracie a svobody lidstva, s fašismem. Zvítězila sovětská vojenská věda, sovětské vojenské umění, sovětská vojenská organizace a bojová technika nad vojenskou doktrínou, organizací a bojovou technikou fašistických států. Byla potvrzena leninská these, že v soudobé válce může zvítězit jedině takový stát, jehož síly v průběhu války trvale narůstají. Toho je schopen stát socialistický, jehož lid se zbavil kapitalistického vykořisťování. Sovětský lid nás tedy nejen osvobodil, ale ukázal nám i správnou cestu do budoucnosti.

(Podle pomůcky plukovníka Václava Kopačky, vydané pro vnitřní potřebu Vojenské akademie Klementa Gottwalda, upravit generál-major Robert Toscani.)

